

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH
KATEDRA TAKTYKI WOJSK INŻYNIERYJNYCH **JAWNE**

AIG WP weWN. 3630/81

██████████
██████████
██████████
Egz. nr 1

Płk dypl. Władysław KURAL

**ZASADY DZIAŁANIA
ARMIJNEJ BRYGADY SAPERÓW
ORAZ UŻYCIE JEJ PODODDZIAŁÓW
I ODDZIAŁÓW W ZABEZPIECZENIU
INŻYNIERYJNYM OPERACJI ARMIJNYCH
(zaczepnej i obronnej)**

WYDAWCA: WYDZIAŁ WYDAWNICZY
AKADEMII SZTABU GENERALNEGO WP
ul. Długa 15
00-909 Warszawa

44309

WARSZAWA

SIERPIEŃ

1981

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH
KATEDRA TAKTYKI WOJSK INŻYNIERYJNYCH

JAWNE

ASG WP Wszp. 3638/81

Egz. nr 1

Plk dypl. Władysław KURAL

ZASADY DZIAŁANIA ARMIJNEJ BRYGADY SAPERÓW ORAZ UŻYCIĘ JEJ PODODDZIAŁÓW I ODDZIAŁÓW W ZABEZPIECZENIU INŻYNIERYJNYM OPERACJI ARMIJNYCH (zaczepnej i obronnej)

BIBLIOTEKA KATEDRY ASG WP
WARSZAWA, ULICA BIAŁY PASADZ
PL 00-070

PL 8118

44309

WARSZAWA

SIERPIEŃ

1981

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

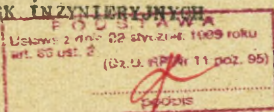
WYDZIAŁ INŻYNIERYJNYCH

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH
KATEDRA TAKTYKI WOJSK INŻYNIERYJNYCH

ASG WP wewn. 3638/81

"ZATWIERDZAM"
SZEF KATEDRY Twińś.

płk doc.dr Tadeusz PROCAK

Egz.nr ... 1

PRZEKLASYFIKOWANO
Protokół Nr 12657

Płk dypl. Władysław KURAL

ZASADY DZIAŁANIA ARMIJNEJ BRYGADY SAPERÓW ORAZ
UŻYCIE JEJ PODODZIAŁÓW I ODDZIAŁÓW W ZABEZPIECZENIU
INŻYNIERYJNYM OPERACJI ARMIJNYCH /zaocepcnej i obronnej/

BIBLIOTEKA NAUKOWA ASG WP
Archiwum Działu Zbiorów Specjalnych

Nr 81180

K44309

WARSZAWA

SIERPIEŃ

1981.

SPIS TREŚCI

	Str.
WSTĘP	3
I. PRZEZNACZENIE ORAZ ZASADNICZE ZADANIA ZABEZPIECZENIA INŻYNIERYJNEGO REALIZOWANE SIŁAMI ARMIJNEJ BRYGADY SAPERÓW W OPERACJI ZACZEPNEJ I OBRONNEJ ARMII.	4
II. ZASADY WYKORZYSTANIA ARMIJNEJ BRYGADY SAPERÓW W OPERACJI ZACZEPNEJ I OBRONNEJ ARMII.	5
III. PRZEZNACZENIE I MOŻLIWOŚCI ODDZIAŁÓW I PODODZIAŁÓW ARMIJNEJ BRYGADY SAPERÓW W ZAKRESIE WYKONAWSTWA PRAC I ZADAŃ ZABEZPIECZENIA INŻYNIERYJNEGO	8
IV. TREŚĆ I PODSTAWOWE METODY PRACY, DOWÓDCY I SZTABU BRYGADY W OKRESIE PRZYGOTOWANIA I PROWADZENIA OPERACJI ZACZEPNEJ I OBRONNEJ ARMII	20
V. DOWODZENIE ODDZIAŁAMI I PODODZIAŁAMI ARMIJNEJ BRYGADY SAPERÓW	30
VI. ZAOPATRYWANIE MATERIAŁOWE BRYGADY	32
VII. ZABEZPIECZENIE TECHNICZNE BRYGADY	34
WNIOSKI	36
LITERATURA	37
ZALĄCZNIKI:	
Nr 1. Schemat działania armijnej brygady saperów w operacji zaczepnej armii /wariant/ wklejka po str.....	37
Nr 2. Schemat działania armijnej brygady saperów w operacji obronnej armii /wariant/ wklejka po str.....	37

WSTĘP

Szybki rozwój nowoczesnych środków walki wywiera decydujący wpływ na charakter i sposób prowadzenia współczesnych operacji a w tym także na organizację i realizację zadań zabezpieczenia inżynieryjnego jako jednego z rodzajów zabezpieczenia bojowego i operacyjnego.

Zadaniem zabezpieczenia inżynieryjnego jest przede wszystkim stworzenie warunków do zaskoczenia przeciwnika skrytego manewru oraz wysokiego tempa działań wojsk własnych na polu walki, ciągłości dowodzenia wojskami, ochrony ludzi i sprzętu bojowego przed współczesnymi środkami rażenia, a także zapewnienie warunków obrony przeciwpancernej podczas prowadzenia walki i operacji. Zadania te określa się na podstawie charakteru konkretnego rodzaju walki i operacji oraz zadań bojowych, wykonywanych przez wojska w określonej sytuacji bojowej.

Wykonywanie zadań zabezpieczenia inżynieryjnego we współczesnych działaniach bojowych należy do obowiązków wszystkich rodzajów wojsk i służb. Nie ulega wątpliwości, że mimo wykonywania wielu prac i zadań zabezpieczenia inżynieryjnego przez inne rodzaje wojsk i służb rola wojsk inżynieryjnych nie zmalała, lecz wzrosła. Na współczesnym polu walki bez udziału wojsk inżynieryjnych dysponujących odpowiednim sprzętem i materiałami inżynieryjnymi, trudno sobie wyobrazić pokonywanie średnich i szerokich przeszkód wodnych, przygotowanie i utrzymanie odpowiedniej liczby dróg i mostów, pokonywanie systemu rozbudowanych zapór inżynieryjnych, prowadzenie minowania i niszczeń, a także wykonywanie innych prac i przedsięwzięć. Dlatego też przed armijną brygadą saperów - z uwagi na jej skład organizacyjny i wyposażenie techniczne - stoi szereg niezwykle skomplikowanych zadań, które ze względu na brak konkretnych wykonawców dysponujących odpowiednim sprzętem, a także wyszkolonych w tym zakresie trudno będzie zrealizować w wymaganym czasie.

4

I. PRZEZNACZENIE ORAZ ZASADNICZE ZADANIA ZABEZPIECZENIA INŻYNIERYJNEGO
REALIZOWANE SIŁAMI ARMIJNEJ BRYGADY SAPERÓW W OPERACJI ZACZEPNEJ
I OBRONNEJ ARMII

Armijska brygada saperów jest największym związkiem taktycznym wojsk inżynierskich, wchodzących organicznie w skład armii ogólnowjskowej /pancernej/. Przeznaczona jest do wykonywania zadań zabezpieczenia inżynierskiego o znaczeniu taktycznym, a przede wszystkim operacyjnym na korzyść wojsk armii.

Organizacja i przeznaczenie oddziałów i pododdziałów brygady saperów oraz jej techniczne wyposażenie, predystynuje ją do wykonywania następujących zadań zabezpieczenia inżynierskiego:

- prowadzenie rozpoznania inżynierskiego terenu i nieprzyjaciela na korzyść wojsk armii oraz na własne potrzeby;
- torowanie przejść w systemie zapór inżynierskich oraz rozminowanie terenu i obiektów różnego charakteru w celu zapewnienia warunków do prowadzenia działań bojowych, a także na potrzeby użyteczności publicznej;
- pośpieszne ustawianie zapór minowych i wykonywanie niszczeń na kierunkach aktywnego działania nieprzyjaciela /na kierunku przeciwdziałania i głównego natarcia nieprzyjaciela /oraz w czasie umocnienia opanowanych ważnych rubieży terenowych;
- prowadzenia minowania stałego, wykonywanie strefy zapór i niszczeń oraz przygotowywanie do zniszczenia różnorodnych obiektów;
- przygotowywanie i utrzymywanie dróg w celu zabezpieczenia wejścia do bitwy pierwszego i drugiego rzutu armii operacyjnej grupy manewrowej oraz przegrupowania odwodów specjalnych armii;
- wykonywanie prac fortyfikacyjnych ziemnych podczas rozbudowy rejonów rozmieszczenia wojsk, umacniania opanowanych rubieży terenowych oraz na potrzeby organizacji obrony;
- udział w likwidacji skutków uderzeń jądrowych i udzielanie pomocy porażonym;
- wykonywanie przedsięwzięć inżynierskich w ramach maskowania operacyjnego frontu;
- organizowanie punktów wydobywania i oczyszczania wody.

Z operacyjnego punktu widzenia brygada saperów może zabezpieczać:

- osłonę - pod względem inżynierskim - granicy państwowej oraz przygotowanie rejonu wyjściowego armii do operacji;
- przygotowanie pod względem inżynierskim rejonów, pasów i rubieży obrony;

- rozwijanie drugich rzutów operacyjnych na rubieżach wprowadzenia do bitwy w pasie natarcia armii lub wykonywania przeciwuderzeń w operacji obronnej armii;
- odpiertanie przeciwuderzeń odwodów operacyjnych nieprzyjaciela;
- pokonywanie systemu zapór inżynieryjnych z minami jądrowymi oraz rejonów masowych zniszczeń;
- swobodę działania oddziałów i związków wojsk raketowych i OPL;
- podciąg za wycofującym się nieprzyjacielem, likwidację okrążonych zgrupowań nieprzyjaciela oraz umocnienie opanowanych ważnych rejonów i rubieży terenowych.

Na konkretne potrzeby wykonawstwa prac i zadań zabezpieczenia inżynieryjnego realizowanych siłami armijnej brygady saperów w operacji zaczepnej i obronnej armii wpływ wywierają następujące czynniki:

- sposób działania nieprzyjaciela i możliwości wykorzystania przez niego broni jądrowej i innych środków masowego rażenia;
- charakter współczesnych operacji zadania otrzymane z frontu i decyzja dowódcy armii;
- warunki terenowe, atmosferyczne oraz pora roku i doby, a także czas przesnacozony na wykonywanie zadań;
- możliwości wykonywania zadań zabezpieczenia inżynieryjnego siłami innych rodzajów wojsk, wojsk specjalnych i służb oraz oddziałów i pododdziałów wojsk inżynieryjnych wchodzących organicznie w skład związków taktycznych.

II. ZASADY WYKORZYSTANIA ARMIJNEJ BRYGADY SAPERÓW W OPERACJI ZACZEPNEJ I OBRONNEJ ARMII

Ogólne zasady wykorzystania armijnej brygady saperów w operacji zaczepnej i obronnej armii wynikają z roli, jaką spełnia ona w całości wykonywanych zadań zabezpieczenia inżynieryjnego, charakteru przewidywanych działań bojowych oraz wyszkolenia wszystkich rodzajów wojsk, wojsk specjalnych i służb pod względem inżynieryjnym.

Uwzględniając dynamiczny i manewrowy charakter przewidywanych działań bojowych, ciągłe zachodzące zmiany w sytuacji taktyczno-operacyjnej, a co za tym idzie i ciągłą potrzebę wykonywania - stosownie do tych zmian - zadań zabezpieczenia inżynieryjnego przede wszystkim na korzyść pierwszego i drugiego rzutu armii oraz odwodów specjalnych, stwierdzić można, że armijna brygada saperów w operacji zaczepnej i obronnej armii z zasady zadania zabezpieczenia inżynieryjnego będzie wykonywała na dużej przestrzeni w sposób rozródkowany /zdecentralizowany/.

W rezultacie zastosowania przez strony walczące broni jądrowej powstaną zniszczenia, zawały, pożary, zatopienia terenu, które wojska będą zmuszone pokonywać. W wypadku niemożliwości wykonywania obowiązków trzeba będzie wykonywać przejścia /przejazdy w terenie zniszczonym, walczyć z pożarami, usuwać zawały, pokonywać tereny zalane itp.

W celu wykonywania wyżej wymienionych zadań zabezpieczenia inżynierskiego związku taktyczne i oddziały poszczególnych rodzajów wojsk, działające na głównym kierunku lub wykonujące samodzielnie zadania na drugim kierunku, z zasady należy wzmocniać pododdziałami i oddziałami z armijnej brygady saperów. Liczbę oddziałów i pododdziałów wydzielonych do wzmocnienia związków taktycznych i oddziałów ustala się w zależności od ważności wykonywanego zadania bojowego, liczby /zakresu/ przedsięwzięć inżynierskich i prac oraz warunków ich wykonania, a także od konkretnych możliwości armijnej brygady saperów.

We współczesnej operacji zaczepnej i obronnej armii armijna brygada saperów w określonej sytuacji taktyczno-operacyjnej podczas wykonywania zadań zabezpieczenia inżynierskiego może część swych sił posiadać w pierwszym rzucie operacyjnym, częścią sił zabezpieczać działanie drugiego rzutu armii i operacyjnej grupy manewrowej oraz odwodów specjalnych a także wykonywać zadania specjalistyczne związane z maskowaniem przepraw, rozbudową pozornych rejonów rozmieszczenia wojsk, wydobywaniem i oczyszczaniem wody itp.

Armijna brygada saperów, realizując częścią sił prace i zadania zabezpieczenia inżynierskiego bezpośrednio na korzyść pierwszego i drugiego rzutu armii oraz operacyjnej grupy manewrowej może je wykonywać bezpośrednio na korzyść ZT względnie odwodów specjalnych na zasadzie:

- przydziału /podporządkowania/;
- przydziału z ograniczonym zadaniem;
- wsparcia.

Przy wydzieleniu z brygady części sił i środków na wzmocnienie ZT w formie przydziału /podporządkowania/ - siły te wychodzą z podporządkowania dowódcy brygady i w tym wypadku dowódca brygady nie stawia im zadań i nie odpowiada za ich użycie. Wykonują one zadania zgodnie z rozkazem dowódcy ZT, do którego zostały przydzielone. Dowódca brygady jest w tym wypadku w pełni odpowiedzialny za właściwe przygotowanie i wyposażenie tych sił w środki i materiały inżynierskie do wykonywania zadań terminowe ich odesłanie do określonego rejonu, sprawność sprzętu inżynierskiego i środków transportowych oraz zaopatrywanie, jeżeli to ostatnie nie zostało rozwiązane w inny sposób, np. wydzielone siły będą zaopa-

trywane przez związek taktyczny, do dyspozycji którego zostały przydzielone. Nie oznacza to, że po przydzieleniu określonych oddziałów i pododdziałów do ZT dowódca brygady tymi oddziałami nie interesuje się w ogóle. Po przydzieleniu oddziałów /pododdziałów/ dowódca brygady powinien być w ścisłym kontakcie z dowódcami wydzielonych oddziałów /pododdziałów/ i ma prawo a nawet obowiązek interweniować u swego wyższego przełożonego w wypadku, gdy oddziały /pododdziały/ te są wykorzystywane w sposób nie odpowiadający ich przeznaczeniu, np. batalion saperów jest użyty do wykonywania zadań nie związanych z zabezpieczeniem inżynieryjnym.

W wypadku wydzielenia części sił i środków brygady do wykonywania określonych zadań zabezpieczenia inżynieryjnego na korzyść ZT lub innych rodzajów wojsk w formie przydziału z ograniczonym zadaniem siły te mogą być wykorzystywane tylko do wykonania ściśle określonych zadań i na określony czas /np. na czas wykonywania przejść w zaporach minowych, rozminowania określonego terenu, wykonania niszczeń określonych obiektów, bez prawa stawiania dodatkowych zadań przez dowódcę związku taktycznego /oddziału/ lub szefa saperów danego szczebla. Po wykonaniu nakazanych zadań przydzielony oddział lub pododdział wychodzi z podporządkowania dowódcy /szefa saperów/ oddziału lub związku taktycznego, na którego korzyść wykonywał określone zadanie, i przechodzi ponownie do dyspozycji dowódcy brygady.

Podczas wykonywania zadań siłami oddziałów /pododdziałów/ brygady na korzyść ZT w formie przydziału z organicznym zadaniem podobnie jak i przy przydziale /podporządkowaniu/ dowódca brygady obowiązany jest skierować wydzielone siły i środki do nakazanego rejonu, dopilnować właściwego wyposażenia w odpowiedni sprzęt i środki inżynieryjne niezbędne do wykonania określonego zadania.

Konkretne zadania do wykonania oddziałom /pododdziałom/ inżynieryjnym przydzielonym do ZT na zasadzie przydziału z ograniczonym zadaniem stawia dowódca ZT /oddziału/, do którego zostały one przydzielone. Dowódca ZT /oddziału/ lub szef saperów, stawiając przydzielonym siłom brygady zadania, określa: zakres i rodzaj pracy, terminy i miejsca wykonywanych zadań, bądź za zgodą dowódcy brygady wskazuje inne zadania konieczne do wykonania, wynikające z konkretnej sytuacji taktyczno-operacyjnej. Oddziały /pododdziały/ z armijnej brygady saperów przydzielone do ZT na zasadzie przydziału z ograniczonym zadaniem zaopatrywane są w sprzęt i materiały inżynieryjne niezbędne do wykonywania zadań siłami brygady.

W wypadku wydzielenia części sił z brygady do wykonywania prac zabez-

pieczenia inżynierskiego na korzyść ZT pierwszego i drugiego rzutu armii operacyjnej grupy manewrowej lub odwodów specjalnych na zasadzie wsparcia wykonują one zadania zabezpieczenia inżynierskiego na korzyść oddziału lub związku taktycznego, lecz pozostają w podporządkowaniu dowódcy brygady /szefa wojsk inżynierskich/, który to wsparcie realizuje. W tym wypadku dowódca brygady bezpośrednio stawia zadania tym pododdziałom i oddziałom, kontroluje sposób ich wykonania i odpowiada za realizację ich w określonym czasie.

Szybki i manewrowy charakter współczesnych działań bojowych, gwałtowne zmiany zachodzące w sytuacji taktyczno-operacyjnej oraz - co za tym idzie - ciągła potrzeba wykonywania nowych prac stosownie do tych zmian wskazują na manewrowy charakter działania brygady. Scentralizowane użycie całości sił brygady lub przeważającej większości oddziałów i pododdziałów brygady może mieć miejsce w okresie przygotowania operacji zaczepnej i ochronnej do rozbudowy rejonu wyjściowego lub pasa obrony a ponadto podczas likwidacji skutków użycia broni masowego rażenia, zwłaszcza broni jądrowej, konieczności umocnienia opanowanych ważnych rubieży terenowych lub obiektów w toku operacji zaczepnej odparcia silnych przeciwdziałań nieprzyjaciela na zagrożone skrzydło armii itp.

Charakter wykonywanych zadań zabezpieczenia inżynierskiego, struktura organizacyjna armijnej brygady saperów i jej techniczne wyposażenie decyduje o tym, że we współczesnej operacji zaczepnej i obronnej armii będzie ona działać z zasady w dużym rozróżkowaniu /zdecentralizowaniu/.

Podczas wykonywania zadań zabezpieczenia inżynierskiego siłami armijnej brygady saperów w sposób rozróżkowany /zdecentralizowany/ względnie ześrodkowany /scentralizowany/ poszczególne oddziały i pododdziały brygady powinny być wykorzystywane według swoich specjalności, a także możliwości sprzętu znajdującego się w ich wyposażeniu. Nie można na przykład wykorzystywać batalionu minowania do utrzymania dróg, ponieważ nie posiada on odpowiedniego sprzętu do wykonywania takiego zadania i nie jest szkolony w tym kierunku.

III. PRZEZNACZENIE I MOŻLIWOŚCI ODDZIAŁÓW I PODODDZIAŁÓW ARMIJNEJ BRYGADY SAPERÓW W ZAKRESIE WYKONAWSTWA PRAC I ZADAŃ ZABEZPIECZENIA INŻYNIERYJNEGO

W skład struktury organizacyjnej armijnej brygady saperów wchodzi następujące pododdziały:^{1/}

-
- 1/ Szczegółowa struktura organizacyjna i możliwości oddziałów i pododdziałów ABSap ujęte są w etacie ówczesnym: Organizacja i możliwości taktyczno-techniczne oraz kalkulacje przegrupowania pododdziałów i oddziałów wojsk inżynierskich nr bibl.022590.

- kompania dowodzenia;
- kompania rozpoznania inżynierskiego;
- trzy bataliony saperów;
- batalion minowania;
- batalion rozminowania;
- batalion inżyniersko-drogowy;
- batalion budowy mostów;
- batalion maszyn inżynierskich;
- batalion zaopatrywania i obsługi;
- kompania maskowania;
- kompania techniczna;
- kompania remontowa;
- kompania wydobywania i oczyszczania wody;
- kompania medyczna;
- pluton chemiczny.

Możliwości wykonania przez brygadę saperów szerokiego wachlarza zadań zabezpieczenia inżynierskiego, szczególnie zadań mających na celu zabezpieczenie ruchu i manewru wojsk armii określają rolę oddziałów i pododdziałów brygady w całokształcie zabezpieczenia współczesnych działań bojowych.

Dowódca brygady jest głównym organizatorem prac zabezpieczenia inżynierskiego wykonywanych siłami brygady. Natomiast dowódcy batalionów oraz samodzielnych kompanii są w pełni odpowiedzialni przed dowódcą brygady za terminowe i zgodne z jego decyzją wykonanie postawionych im zadań oraz za materiałowo-techniczne zabezpieczenie, pododdziałów i przeprowadzane remonty.

Zadania, do których wykonania przeznaczone są poszczególne oddziały i pododdziały brygady saperów /przy uwzględnieniu struktury organizacyjnej armijnej brygady saperów oraz technicznego wyposażenia/ przedstawiono niżej.

1. Kompania dowodzenia /kdw./ przeznaczona jest do ochrony stanowiska dowodzenia brygady, a także zapewnienia łączności dowódcy i sztabu brygady z pododdziałami i oddziałami brygady we wszystkich warunkach działania brygady.

2. Kompania rozpoznania inżynierskiego /kri/ jest pododdziałem specjalistycznym przeznaczonym do prowadzenia rozpoznania inżynierskiego terenu i nieprzyjaciela na korzyść wojsk armii, a zwłaszcza prac inżynierskich wykonywanych siłami armijnej brygady saperów.

Wiadomości o nieprzyjacielu i terenie po stronie nieprzyjaciela uie-

zbędne dla wojsk armii kompania rozpoznania uzyskuje, działając w systemie rozpoznania ogólnowojskowego armii, natomiast na potrzeby wykonywania prac i zadań siłami brygady - samodzielnie poprzez działanie IPO;SIPR i IPR w składzie od drużyny do plutonu oraz IGW w sile drużyny.

Struktura organizacyjna kompanii i jej wyposażenie pozwalają na jednocześnie zorganizowanie np.:

- czterech inżynierskich posterunków obserwacyjnych /IPO/;
- dwóch inżynierskich patroli rozpoznawczych /IPR/;
- dwóch samodzielnych inżynierskich patroli rozpoznawczych /SIPR/;
- dwóch inżynierskich grup wypadowych /IGW/.

Kompania rozpoznania inżynierskiego do zorganizowania wyżej wymienionych elementów rozpoznawczych posiada dwa plutony rozpoznania/8 drużyn każda w sile 5 ludzi oraz niezbędny sprzęt do prowadzenia rozpoznania, włącznie z wozami rozpoznawczymi/.

Kompanie rozpoznania inżynierskiego najczęściej wykorzystuje się do rozpoznania i ustalenia:

- rodzaju i zakresu prac i przedsięwzięć inżynierskich związanych z rozbudową systemu zapór i obiektów fortyfikacyjnych w głębi obrony nieprzyjaciela;

- stanu dróg i obiektów drogowych;

- sił i środków przeprawowych nieprzyjaciela oraz istniejących przepraw;

- charakteru średnich i szerokich przeszkód wodnych i urządzeń hydrotechnicznych w celu ustalenia dogodnych miejsc do forsowania i urządzenia przepraw;

- terenu w celu określenia możliwości pokonywania go przez walczące oddziały i związki taktyczne a także możliwości wykorzystania miejscowych zasobów materiałowych do wykonywania prac inżynierskich;

- istniejących zbiorników wody oraz warunków wydobywania wody;

Wiadomości uzyskane przez elementy rozpoznania inżynierskiego - organizowane siłami kompanii rozpoznania, działające w systemie rozpoznania ogólnowojskowego lub samodzielnie - wykorzystuje się na potrzeby planowania i wykonywania zadań zabezpieczenia inżynierskiego na szczeblu taktycznym i operacyjnym.

3. Bataliony saperów /bsap/ są pododdziałami o samodzielnej strukturze organizacyjnej zapewniającej im pod względem organizacyjnym i zaopatrzeniowym samodzielne wykonywanie zadań zabezpieczenia inżynierskiego w oderwaniu od sił głównych brygady.

W strukturze organizacyjnej brygady są trzy bataliony saperów, których

formy wykorzystania wynikają z ich struktury organizacyjnej, z potrzeb pola walki i konkretnej sytuacji taktyczno-operacyjnej.

W okresie organizacji i prowadzenia operacji zaczepnej i obronnej armii bataliony saperów mogą być:

- przydzielone do związków taktycznych pierwszego i drugiego rzutu armii na zasadzie przydziału i przydziału z ograniczonym zadaniem lub wykonywać zadania zabezpieczenia inżynieryjnego na zasadzie wsparcia;
- pozostawić w odwodzie inżynieryjnym.

Każdy batalion saperów posiada w swoim składzie dwie kompanie saperów oraz jedną kompanię inżynieryjno-drogową i przeznaczony jest najczęściej do wykonywania następujących zadań zabezpieczenia inżynieryjnego:

- przygotowania i utrzymania dróg marszu, manewru dofrontowych i roka-dowych;

- minowania, rozminowania i wykonywania przejść w zaporach minowych oraz wykonywania niszczeń;

- wykonywania innych prac i zadań zabezpieczenia inżynieryjnego we współdziałaniu z pododdziałami specjalistycznymi brygady, np. z kompanią techniczną, kompanią maskowania, batalionem maszyn inżynieryjnych.

Do wzmożenia ZT pierwszego rzutu armii na zasadzie przydziału podporządkowania celowo jest przydzielać jeden batalion saperów, natomiast pozostałe bataliony saperów zarówno w operacji zaczepnej jak i obronnej armii wskazane jest pozostawić w składzie brygady w celu: wykonywania zadań na korzyść ZT na zasadzie wsparcia lub wykonywania określonego zadania, a także realizowania innych przedsięwzięć zabezpieczenia inżynieryjnego o znaczeniu armijnym, względnie zmiany pododdziałów inżynieryjnych organicznych ZT lub przydzielonych do ZT, które poniosły duże straty lub utraciły zdolność wykonywania zadań zabezpieczenia inżynieryjnego na skutek przekroczenia dopuszczalnych dawek napromienienia i powinny być wyprowadzone z walki.

We współczesnej operacji zaczepnej i obronnej armii może zaistnieć i taka możliwość, że wszystkie bataliony saperów będą wykorzystywane w sposób ześrodkowany /scentralizowany/, np. przy rozbudowie systemu zapór, umocnieniu ważnej rubieży terenowej, odpięciu silnych przeciwdzierzeń nieprzyjaciela.

Batalion minowania /bmin/ jest oddziałem specjalistycznym działającym jako oddział zaporowy armii, przeznaczonym do manewrowego pośpiesznego ustawiania zapór minowych i wykonywania niszczeń na dogodnych kierunkach działania wojsk nieprzyjaciela.

a/ wykorzystanie batalionu minowania w operacji zaczepnej armii

W operacji zaczepnej armii batalion minowania przesuwa się na kierunku najbardziej zagrożonym działaniem broni pancernej nieprzyjaciela. Działając jako oddział zaporowy armii, otrzymuje kierunek działania i prawdopodobne rubieże minowania na kierunkach prawdopodobnych kontrataków i przeciwuderzeń nieprzyjaciela, które są ostatecznie precyzowane przed rozpoczęciem wykonywanego zadania.

b/ wykorzystanie batalionu minowania w operacji obronnej armii

W operacji obronnej armii batalion minowania działający jako OZap A rozmieszcza się na głównym kierunku obrony armii z zasady pomiędzy pierwszym a drugim pasem obrony w gotowości do minowania manewrowego.

W operacji obronnej armii OZap A działa na dwóch trzech kierunkach i na każdym kierunku otrzymuje dwie trzy rubieże minowania. Pierwszą rubieżę minowania wyznacza się pomiędzy drugą i trzecią pozycją obrony głównego pasa obrony, następną na trzeciej pozycji obrony i pomiędzy pierwszym i drugim pasem obrony.

W czasie wykonywania zadania bojowego - zarówno w operacji zaczepnej jak i obronnej armii - batalion minowania może działać samodzielnie podczas minowania manewrowego lub współdziałać z artyleryjskim odwołem przeciwpancernym armii. Współdziałając z odwołem przeciwpancernym armii, może ustawiać zapory minowe przed rubieżą rozwinięcia odwołu przeciwpancernego lub wydłużać jedno ze skrzydeł. W zależności od warunków terenowych może on działać całością sił lub poszczególnymi kompaniami.

Batalion minowania posiada w swoim składzie dwie kompanie minowania i jedną kompanię minowania kierowanego. Siłami dwóch kompanii minowania i jedną jednostką minowania /3600 min ppano/ może w czasie 30-40 minut ustawić przeciwpancerne pole minowe ogólnej długości 4,8 km, natomiast siłami kompanii minowania kierowanego - w ciągu 6-8 godzin przygotować do zniszczenia 2-3 węzły drogowe, wykorzystując miny specjalnego przeznaczenia i materiał wybuchowy.

Batalion minowania wyposażony jest w 10800 min przeciwpancernych z czego 7200 przewożą kompanie minowania, a 3600 przewozi pluton przewozu min i materiałów wybuchowych. Kompania minowania kierowanego wyposażona jest w 5,5 tony MW, 50 min kumulacyjnych i 50 kompletów ładunków UZ-2.

5. Batalion rozminowania jest pododdziałem specjalistycznym o samodzielnej strukturze organizacyjnej. Posiada w swoim składzie dwie kompanie rozminowania i jedną kompanię torowania. Przeznaczony jest do zapewnienia swobody ruchu i manewru wojsk w rejonie rozbudowanych przez nieprzyjacie-

la zapór inżynieryjnych, szczególnie jądrowych, poprzez torowanie przejść oraz wykonanie prac mających na celu całkowitą likwidację min jądrowych po przekroczeniu pasa zapór przez dywizje pierwszego rzutu armii, a także do torowania przejść w strefach zniszczeń w zawałach po uderzeniach jądrowych.

W operacji zaczepnej armii batalion rozminowania może być wykorzystany do wykonywania następujących zadań:

- likwidacji zapór jądrowych przede wszystkim na kierunku głównego uderzenia armii oraz na drugim kierunku a zwłaszcza tych min jądrowych, których wysadzenie mogłoby zagrażać głównemu zgrupowaniu uderzeniowemu armii;
- prowadzenia całkowitego lub częściowego rozminowania terenu i likwidacji zapór minowych konwencjonalnych po opanowaniu ich przez związki taktyczne pierwszego rzutu armii;
- torowania przejść w zawałach i strefach zniszczeń powstałych po uderzeniach jądrowych;
- usuwania zapór minowych ustawionych przez nieprzyjaciela na przeszkodach wodnych w rejonach rozmieszczenia wojsk i na rubieżach wprowadzenia do bitwy 2T drugiego rzutu armii oraz operacyjnej grupy manewrowej armii.
- minowania oraz wykonywania niszczeń na kierunkach wykonywanych przeciwuderzeń nieprzyjaciela, a także minowania ważnych rubieży i obiektów opanowanych w toku operacji.

Batalion rozminowania może być wykorzystywany do ww zadań całością sił bądź też poszczególnymi kompaniami. Część sił batalionu, zwłaszcza kompanie rozminowania, może być niekiedy przydzielona do dywizji pierwszego rzutu armii, lub wsparcia ich działań jeżeli będą one pokonywały zapory inżynieryjne z minami jądrowymi i organizowały do tego celu oddziały torujące, a liczba własnych pododdziałów nie zapewni możliwości organizacji elementów inżynieryjnych do likwidacji min.

W operacji obronnej armii celowo jest z batalionu rozminowania bez kompanii torowania zorganizować jeden - dwa oddziały niszczeń. Natomiast kompanię torowania w zależności od potrzeb można niekiedy przydzielić do drugiego rzutu armii z zadaniem torowania przejść w strefach zawał i niszczeń na kierunku przeciwuderzenia wykonywanego siłami drugiego rzutu armii.

Batalion rozminowania w operacji zaczepnej i obronnej armii może być również w odwodzie inżynieryjnym. Pozostając w odwodzie inżynieryjnym,

Brozmin.

powinien być w stałej gotowości do torowania przejazdów w strefach zniszczeń, rozminowania terenu, a także do działania w doraźnie organizowanych na szczeblu armii oddziałach ratunkowo-ewakuacyjnych.

Batalion rozminowania, wykorzystując posiadane siły i środki, może:

- wydzielić 12 grup do rozpoznania i likwidacji min jądrowych;
- torować trzy drogi przez strefę zwałów i zniszczeń w tempie 2-3km/godz
- wykonać 6-12 przejazdów w zaporach minowych za pomocą LWD w ciągu 15 min, oraz 3-6 przejazdów w zawałach w tempie 1-2km/godz.

6. Batalion inżynieryjno-drogowy /bid/ jest oddziałem specjalistycznym przeznaczonym w operacji zaczepnej armii do przygotowania i utrzymania dróg marszu i manewru przeznaczonych dla drugiego rzutu armii i operacyjnej grupy manewrowej armii do czasu wejścia do bitwy oraz odwodów specjalnych i ABROT. Natomiast w operacji obronnej armii przygotowuje i utrzymuje drogi dowozu i ewakuacji oraz drogi manewru zwłaszcza dla drugiego rzutu armii i odwodów specjalnych w przypadku wyjścia tych sił do przeciwdzierzenia. Przy utrzymywaniu dróg bid z zasady wykorzystywane jest kompaniami. Każda kompania inżynieryjno-drogowa /kid/ może torować drogę w tempie do 5-6km/godz, ustawiać mosty z SMT /do 40 mb/ oraz budować mosty niskowodne w tempie 10-15 mb/godz. - z gotowych elementów lub 5-8 mb/godz - z przygotowaniem elementów.

W okresie przygotowania operacji zaczepnej armii batalion inżynieryjno-drogowy z zasady wykorzystuje się do przygotowania i utrzymania dróg defrontowych wyznaczonych do wprowadzenia ZT pierwszego rzutu armii do bitwy oraz przygotowania dróg rokadowych. W okresie prowadzenia operacji zaczepnej działa on z zasady pomiędzy pierwszym a drugim rzutem armii z zadaniem przygotowania i utrzymania dróg defrontowych, przeznaczonych do przegrupowania i wprowadzenia do bitwy drugiego rzutu armii, ABROT i odwodów specjalnych, oraz niezbędnych dróg rokadowych i manewru.

Miejsce batalionu i poszczególnych kompanii podczas wykonywania zadań zabezpieczenia drogowego określają każdorazowo zadania, jakie otrzyma on do realizacji, sposób jego użycia, a także możliwości oddziałów zabezpieczenia ruchu pułków i dywizji oraz zakres prac niezbędnych do wykonania w celu zapewnienia ciągłości ruchu. Nie ulega wątpliwości, że taktyka działania kid z bid podczas przygotowania i utrzymania dróg w operacji zaczepnej i obronnej armii jest bardzo skomplikowana zarówno w sensie technicznego, jak też taktycznego wykonywania zadań oraz dowodzenia przez dowódcę batalionu poszczególnymi kid.

Podczas przegrupowania wojsk armii oraz w operacji zaczepnej, aby poszczególne kładki mogły zapewnić nieprzerwany ruch oddziałów i ZT muszą przygotowywać drogi w tempie marszu lub prowadzonego natarcia. Natomiast przy przygotowaniu i utrzymaniu dróg na potrzeby przesunięcia pierwszego rzutu armii z rejonu wyjściowego do rubieży wprowadzenia do bitwy, a przede wszystkim w operacji obronnej armii kładki powinny z góry otrzymywać odpowiednie odcinki dróg do przygotowania i utrzymania i rozciągać się w taki sposób, aby na całej długości przydzielonego odcinka drogi zapewnić nieprzerwany ruch po drogach. Szczególną uwagę należy tu zwrócić na najbardziej niewralgiczne punkty drogi, od utrzymania których niezależna będzie jej sprawną eksploatacja.

Po uwzględnieniu technicznych możliwości białe należy podkreślić, iż przy przygotowaniu i utrzymaniu dróg powinien on ściśle współdziałać z bdm, który ma większe możliwości w zakresie budowy mostów niskowodnych, szczególnie na wąskich przeszkodach wodnych.

Z wyżej wymienionych zasad użycia i wykorzystania batalionu inżynierjno-drogowego wynika, że będzie on działał z zasady w sposób rozróżniony, co nakłada na dowódcę batalionu i jego sztab, a także sztab armijnej brygady saperów wiele obowiązków w zakresie dowodzenia tymi pododdziałami i zaopatrywania ich.

7. Batalion budowy mostów /bbm/ jest pododdziałem specjalistycznym, przeznaczonym do budowy i odbudowy mostów z zasady na wąskich i średnich przeszkodach wodnych oraz do budowy mostów kombinowanych na barkach i podporach stałych z wykorzystaniem mostu z elementów MS-22-80.

W operacji zaczepnej i obronnej armii może działać samodzielnie całością sił lub kompaniami, ściśle współdziałając z bdm czy też ppent.

Batalion budowy mostów, wykorzystując posiadane siły i środki, może:

- budować mosty niskowodne z przygotowanych elementów w tempie 30-40 mb/godz. lub z przygotowaniem elementów - 12-16 mb/godz;
- w ciągu doby może przygotować do 160 mb elementów drewnianych mostu niskowodnego;
- z elementów MS-22-80 może zbudować 3 mosty po 50 mb w ciągu 9 godzin lub po 150 mb w ciągu 12 godzin.

8. Batalion maszyn inżynieryjnych /bminż/ jest pododdziałem specjalistycznym o samodzielnej strukturze organizacyjnej przeznaczonym głównie do wykonywania prac ziemnych, a także przygotowania konstrukcji fortyfikacyjnych niezbędnych do rozbudowy SD, schronów i ukryć.

W operacji zaczepnej i obronnej armii może wykonywać prace ziemne w rejonie wyjściowym lub pasie obrony armii całością sił względnie wykonywać je poszczególnymi kompaniami na korzyść ZT i innych rodzajów wojsk i służb, szczególnie ABROT.

Przy uwzględnieniu posiadanych sił i środków bieżących w ciągu 8-10 godz. pracy w sprzyjających warunkach terenowych może: w ciągu 8-10 godzin wykonać prace ziemne niezbędne na SD armii lub w rejonie stanowisk startowych BROT, natomiast w ciągu doby - przygotować rubież obrony dla drugiego rzutu armii lub rejon ześrodkowania dywizji.

9. Batalion zaopatrywania i obsługi przeznaczony jest do przewozu zapasów ruchomych armijnej brygady saperów oraz zaopatrywania oddziałów i pododdziałów ABSap w środki i materiały inżynieryjne.

Zadania zabezpieczenia inżynieryjnego wykonywane siłami poszczególnych pododdziałów ABSap w dużym stopniu będą uzależnione od właściwego i terminowego ich zaopatrzenia w środki i materiały inżynieryjne. Stąd też na organizację i tok zaopatrywania pododdziałów brygady dowódca i sztab brygady powinni zwrócić szczególną uwagę.

We współczesnej operacji zaczepnej i obronnej armii, na skutek zdecentralizowanego działania brygady oraz przewidywanych zniszczeń w terenie zaopatrywanie pododdziałów brygady jest bardzo skomplikowane.

W okresie organizacji działań obronnych, jak też w toku prowadzenia operacji na skutek zużycia znacznych ilości różnorodnych środków z materiałów inżynieryjnych, a przede wszystkim min i materiałów wybuchowych w wielu wypadkach batalion zaopatrywania posiadany siłami i środkami nie będzie w stanie dostarczyć w określonym czasie dla poszczególnych pododdziałów brygady niezbędne środki i materiały inżynieryjne. W wypadku braku organicznych środków transportowych do wykonania zadania, należy zwrócić się z prośbą poprzez szefa wojsk inżynieryjnych armii do kwatermistrza armii o przydzielenie środków transportowych z armii, ewentualnie o zaplanowanie dowozu środków i materiałów inżynieryjnych z frontu bezpośrednio do rejonów wykonywanych prac.

Zaopatrywanie pododdziałów brygady w środki uzbrojenia i materiały inżynieryjne oraz zabezpieczenie techniczne organizuje szef służb technicznych zastępca dowódcy brygady siłami batalionu zaopatrywania i obsługi, natomiast zaopatrywanie bytowe - kwatermistrz brygady na podstawie opracowanych planów technicznego i bytowego zabezpieczenia. W związku z tym, aby batalion zaopatrywania i obsługi mógł realizować stojące przed nim zadania, musi działać na podstawie planu zaopatrywania i zabezpieczenia technicznego opracowanego przez kwatermistrza i szefa służb technicznych oraz doraźnych zapotrzebowań poszczególnych dowódców oddziałów i pododdziałów brygady.

10. Kompania maskowania jest pododdziałem specjalistycznym brygady,

i przeznaczonym do wykonywania zadań inżynierskich w zakresie maskowania operacyjnego zgodnie z planem maskowania frontu.

Przy uwzględnieniu jej składu i technicznego wyposażenia może ona być wykorzystywana do wykonywania następujących zadań;

- rozbudowa pozornych rejonów ześrodkowania wojsk, SD A oraz stanowisk startowych ABROT;

- urządzenie pozornych przepraw z odbijaczy kątowych;

- przygotowanie różnego rodzaju nieetatowych makiet i masek.

Wyżej wymienione zadania kompania maskowania może wykonywać samodzielnie lub we współdziałaniu z innymi rodzajami wojsk i służb. Oddziały i pododdziały innych rodzajów wojsk, wojsk specjalnych i służb w rozbudowywanym rejonie pozornym wykonują również prace zabezpieczenia inżynierskiego, a także pozorują ruch wojsk i pracę radiostacji, ponieważ rejon pozorny bez pozorowania w nim ruchu i żywotności nie spełnia stawianego przed nim zadania.

11. Kompania techniczna jest pododdziałem specjalistycznym, wykonującym zazwyczaj funkcje usługowe w stosunku do innych pododdziałów brygady. W skład organizacyjny kompanii wchodzi następujące plutony:

- pluton maszyn ziemnych;

- pluton maszyn drogowych;

- pluton techniczny i pododdziały zabezpieczające.

Przy uwzględnieniu składu organizacyjnego kompanii technicznej i jej wyposażenia może być ona wykorzystywana do wykonywania następujących zadań:

- rozbudowa i naprawa dróg w rejonie ześrodkowania brygady;

- rozbudowa SD dowódcy brygady;

- przygotowanie materiałów drewnianych przeznaczonych do rozbudowy obiektów fortyfikacyjnych w rejonach obrony ZT;

- rozbudowa okopów dla sprzętu technicznego brygady oraz budowa obiektów specjalnych rozbudowywanych siłami brygady na korzyść ZT.

Wyżej wymienione zadania kompania techniczna z zasady będzie wykonywała w sposób rozśrodkowany, ponieważ każdy jej pluton wyposażony jest w inny sprzęt techniczny.

Kompania techniczna posiadającymi siłami i środkami może:

- w ciągu 1 godz. wykonać 12 okopów pod schrony lub 10-12 okopów na ozołgi:

- sprofilować 8-10 km dróg;

- przemieścić około 120 m³ gruntu na odległość do 500 m.

Ogólna wydajność prac ziemnych od 1000 do 10 000 m³/godz.

12. Kompania remontowa przeznaczona jest do przeprowadzenia naprawy uszkodzonego sprzętu inżynierskiego i środków transportowych brygady.

W okresie organizacji operacji zaczepnej armii rozmieszcza się w rejonie ześrodkowania brygady i przeprowadza naprawy bieżące, a także wykonuje obsługę techniczną maszyn inżynierskich i pojazdów transportowych. W czasie prowadzenia operacji zaczepnej rozwija się w rejonie ześrodkowania większości sił brygady i przeprowadza naprawy bieżące uszkodzonych maszyn i pojazdów transportowych.

W niektórych wypadkach część sił kompanii może być skierowana bezpośrednio do oddziału/poddziału działającego w dala od głównych sił brygady w celu wykonania na miejscu napraw uszkodzonego sprzętu inżynierskiego i pojazdów transportowych.

Oprócz przeprowadzenia napraw sprzętu kompania remontowa przeprowadza również ewakuację uszkodzonego sprzętu i pojazdów transportowych do punktów zbiórki wozów uszkodzonych.

W operacji obronnej armii kompania remontowa działa w analogiczny sposób jak w operacji zaczepnej armii. Kompania remontowa posiadanymi siłami i środkami może w ciągu doby przeciętnie wykonać:

- napraw bieżących uszkodzonego sprzętu inżynierskiego i środków transportowych w liczbie 8-10 szt.;
- obsługę techniczną 10-12 środków sprzętu inżynierskiego lub 10-12 środków transportowych.

13. Kompania wydobywania i oczyszczania wód przeznaczona jest do rozwijania punktów wydobywania i oczyszczania wody na korzyść SD i tyłów armii oraz związków taktycznych i samodzielnych oddziałów w wypadku, gdy nie będą one w stanie zabezpieczyć wszystkich swych potrzeb własnymi siłami i środkami. Uwzględniając czas rozwinięcia punktu wydobywania i oczyszczania wody, należy stwierdzić, iż kompania punkty te będzie rozwijała przede wszystkim na SD i w tyłach armii w rejonach wyjściowych ZT i rejonach ochrony, a także - w razie potrzeby w punktach odkażania ludzi i sprzętu.

Kompania wydobywania i oczyszczania wody posiadanymi siłami i środkami może jednocześnie rozwinąć trzy punkty wodne w ciągu 8-12 godz. lub dziewięć punktów wodnych trzech kompletów rur do zabudowy.

Czas niezbędny na urządzenie punktu wodnego uzależniony jest przede wszystkim od rodzaju posiadanego sprzętu i głębokości zalegania wody. Przy zastosowaniu do wiercenia studni zestawu ZSW-40 lub ZSW-50 przeciętny czas na wykonanie zadania wynosi:

	ZSW-40	- ZSW-50
- głębokość studni 10 m	3-4 godz.	do 3 godzin
- głębokość studni 20 m	6-8 godz.	4-5 godz.
- głębokość studni 30 m	10-14 godz.	6-7 godzin
- głębokość studni 40 m	15-18 godz.	8-10 godz.
- głębokość studni 50 m	-	12-15 godz.

Przebiegna wydajność wody z jednej studni przy głębokości do 25 m - 6 m³/godz.

Do oczyszczania wody kompania posiada trzy filtry typu FSW-8000.

Filtrami tymi w ciągu jednej godziny można przefiltrować 2100 - 2400 litrów wody.

14. Kompania medyczna przeznaczona jest do zabezpieczenia medycznego brygady. Punkty medyczne w okresie organizacji operacji zaczepnej armii rozwija w rejonie ześrodkowania większości sił brygady. W okresie operacji przegrupowuje się w rzucie tyłowym brygady, natomiast w operacji obronnej armii rozmieszcza się w rejonie ześrodkowania głównych sił brygady.

Posiadanyymi siłami i środkami kompania medyczna przeciętnie może w ciągu doby wykonać:

- 5-6 operacji dużych;
- 6-8 operacji średnich;
- 30-40 operacji małych.

15. Pluton OPchem przeznaczony jest do prowadzenia obserwacji skażeń i przeprowadzania zabiegów sanitarnych oraz odkażania i dezaktywacji ludzi i sprzętu brygady.

Do prowadzenia obserwacji skażeń przeznaczona jest drużyna rozpoznania skażeń /órnskaż/. Z drużyny tej podczas przegrupowania brygady organizuje się patrol obserwacji skażeń. W rejonie ześrodkowania brygady drużyna ta organizuje posterunek obserwacji skażeń, który z reguły rozmieszcza się przy SD dowódcy brygady. Pozostałe siły plutonu OPchem przeznaczone są do wykonywania zabiegów specjalnych, odkażania ludzi i sprzętu bojowego brygady oraz wykonywania zabiegów sanitarnych.

Posiadanyymi siłami i środkami pluton OPchem w ciągu 1 godz. może:

- przeprowadzić oalkowite zabiegi sanitarne u 100 ludzi;
- odkazić/zdezynfekować/90-100 samochodów ciężarowych.

Ponadto drużyna pomp może być wykorzystana do gaszenia pożarów w rejonie SD dcy brygady.

IV. TREŚĆ I PODSTAWÓWE METODY PRACY DOWÓDCY I SZTABU BRYGADY W OKRESIE PRZYGOTOWANIA I PROWADZENIA OPERACJI ZACZEPNEJ I OBRONNEJ ARMII

Praca dowódcy i sztabu armijnej brygady saperów w okresie przygotowania operacji zaczepnej i obronnej armii oraz w toku ich prowadzenia na skutek rozródkowanego działania sił brygady jest bardzo skomplikowana - głównie w zakresie dowodzenia brygadą począwszy od wypracowania decyzji i stawiania zadań oddziałom i pododdziałom brygady a skończywszy na kierowaniu konkretnymi pracami inżynieryjnymi i kontroli ich wykonawstwa.

Dowódca brygady jest głównym organizatorem prac i zadań zabezpieczenia wykonywanych siłami brygady. Podejmuje on w tym względzie decyzje i w pełni odpowiada za techniczne wykonanie postawionego zadania w określonym miejscu i czasie.

Skomplikowany charakter dowodzenia brygadą wymaga, aby dowódca w maksymalnym stopniu wykorzystywał możliwości swego sztabu. Właściwe wykorzystanie dobrze wyszkolonego sztabu umożliwi dowódcy rozwiązanie całego szeregu zagadnień związanych z kierowaniem brygadą, co z kolei gwarantuje wysoką sprawność dowodzenia.

Charakter współpracy pomiędzy sztabem oraz podwładnymi dowódcami oddziałów i pododdziałów wykonujących zadania zabezpieczenia inżynieryjne będzie w poważnym stopniu uzależniony od osobowości dowódcy brygady i przyjętych przez niego zasad dowodzenia, a z kolei formy dowodzenia stosowane przez dowódcę będą wpływać na styl pracy podległego mu sztabu. Stąd też powodzenie w pracy sztabu zależy przede wszystkim od prawidłowego ukierunkowania jego działalności przez dowódcę i operatywnego kierowania jego składem osobowym przez szefa sztabu.

Współczesny sztab brygady powinien być zgranym kolektywem ludzi, którego praca musi być skierowana na zapewnienie dowodzenia brygadą w myśl powziętej przez dowódcę decyzji odnośnie do wykonywania prac zabezpieczenia inżynieryjnego. Oficerowie sztabu muszą znać dokładnie zasady działania i możliwości poszczególnych oddziałów i pododdziałów brygady, a także przeciwnika w zakresie wykonywania zadań zabezpieczenia inżynieryjnego. Nie ulega wątpliwości, że dobre wykształcenie sztabowe i techniczne oficerów sztabu w znacznym stopniu ułatwia pracę i czyni ją bardziej wydajną, a brak wyczerpujących danych i wytycznych nie może powodować bierności sztabu i ograniczać inwencji w jego pracy. Współczesny sztab powinna cechować wysoka operatywność i dokładność oparta na głębokich przewidywaniach zmian w sytuacji taktyczno-operacyjnej, a każda czynność oficerów sztabu powinna być wykonana terminowo i dokładnie. Każdego rodzaju kalkulacje

muszą być wykonane szczegółowo, gdyż każda pomyłka może doprowadzić do spotęgowania ujemnych skutków w trakcie wykonywania zadań zabezpieczenia inżynierskiego.

Na operatywność sztabu w dużej mierze wpływa umiejętność wykorzystania nowych sposobów i form opracowania dokumentacji, a szukanie bardziej wydajnych, prostych rozwiązań w dużej mierze przyczynia się do skrócenia czasu potrzebnego na dowodzenie i wykonywanie prac zabezpieczenia inżynierskiego wykonywanego siłami brygady.

Podstawę do pracy dowódcy i sztabu brygady stanowi zadanie otrzymane od szefa wojsk inżynierskich armii oraz znajomość zasad wykorzystania i możliwości poszczególnych oddziałów i pododdziałów brygady. Natomiast na sposób i model pracy dowódcy oraz sztabu brygady nad wypracowaniem decyzji wpływ wywierają przede wszystkim warunki, w jakich brygada otrzymuje zadania.

Armijna brygada saperów zadania bojowe może otrzymać w garnizonie dyslokacji stałej, w rejonie alarmowym podczas przegrupowania się, w rejonie wyjściowym do operacji zaczepnej armii oraz w czasie wykonywania lub bezpośrednio po wykonaniu uprzednio postawionych zadań.

Zadania bojowe - we wszystkich wyżej wymienionych warunkach - armijna brygada saperów może otrzymać w formie pisemnej lub na mapie, ustnie i za pomocą technicznych środków łączności.

Treść, kolejność i metoda pracy dowódcy brygady i jego sztabu po otrzymaniu zadania będą uzależnione od charakteru otrzymanego zadania, czasu jakim dysponuje dowódca na organizację i wykonanie prac zabezpieczenia inżynierskiego położenia wojsk armii, a szczególnie oddziałów brygady, i wiadomości o charakterze działań nieprzyjaciela. Uwzględniając powyższe czynniki, dowódca wybiera taką metodę i sposób pracy, aby oddziały i pododdziały brygady miały jak najwięcej czasu na wykonanie zadania.

Z uwagi na małą ilość czasu przeznaczoną na organizację operacji zaczepnej i obronnej armii, w celu uzyskania jak największej ilości czasu na wykonywanie prac i zadań zabezpieczenia inżynierskiego, w pracy dowódcy i sztabu brygady należy dążyć do metody równoległego planowania.

1. Treść i model pracy dowódcy brygady podczas wypracowania decyzji

Dowódca brygady po otrzymaniu zadania analizuje otrzymane zadanie. Podczas analizy zadania dowódca brygady powinien zrozumieć otrzymane zadanie, wyjaśnić i zrozumieć rolę brygady w operacji zaczepnej lub obronnej armii i zadania brygady, to znaczy zdać sobie sprawę z tego, co jest w nim najważniejsze i jak wykonanie tego zadania wpłynie na przebieg działań wojsk.

Zadanie dowódcy analizuje zazwyczaj osobiście. Nie wyklucza się jednak, że może ją prowadzić wspólnie np. z szefem sztabu brygady lub nawet w szerszym gronie oficerów sztabu. Na podstawie analizy zadania dowódca precyzuje ogólny zamiar użycia oddziałów brygady, przeprowadza kalkulację czasu ogólnego i osobistego oraz przygotowuje wytyczne dla oficerów sztabu brygady odnośnie do przygotowania danych do decyzji oraz wydania wstępnych zarządzeń dla oddziałów i pododdziałów brygady.

Zamiar ogłoszony przez dowódcę brygady odnośnie do jej użycia podczas wykonywania otrzymanego zadania jest podstawą przygotowania danych do decyzji dowódcy przez oficerów sztabu brygady. Z zamiarem użycia brygady powinni być zapoznani wszyscy oficerowie sztabu, którzy dostarczają dowódcy brygady zasadniczych danych do decyzji. Po ogłoszeniu zamiaru użycia brygady dowódca lub szef sztabu wydaje wytyczne dla oficerów sztabu i określa czynności, które należy wykonać natychmiast. Mogą to być wytyczne do wydania zarządzeń wstępnych do kierowania dalszą działalnością oddziałów oraz wytyczne dotyczące przygotowania danych do decyzji dowódcy przez oficerów sztabu.

Na podstawie zamiaru użycia brygady w przewidywanych działaniach bojowych oraz wytycznych dowódcy /szefa sztabu/ w sztabie brygady opracowuje się i przesyła pododdziałom brygady zarządzenie wstępne. W zależności od sytuacji, w jakiej znajduje się brygada, i posiadanego czasu mogą być w nią przekazywane:

- sposób i czas wykonania nakazanego zadania bojowego;
- ogólne dane o nieprzyjacielu na kierunku działania brygady;
- przedsięwzięcia, które należy wykonać przed otrzymaniem szczegółowego, rozwiniętego zadania bojowego.

Przed ogłoszeniem zamiaru dowódca brygady powinien przeprowadzić kalkulację czasu ogólnego i osobistego. W kalkulacji czasu osobistego dowódca uwzględni czas na:

- wypracowanie zamiaru;
- wysłuchanie krótkich meldunków lub odpowiedzi na pytania oficerów sztabu;
- sprecyzowanie decyzji;
- postawienie zadań bojowych oddziałom i pododdziałom brygady;
- organizację współdziałania /jeżeli będzie organizowane/.

W kalkulacji czasu ogólnego dowódca powinien uwzględnić czas potrzebny na:

- wypracowanie decyzji i postawienie zadań bojowych poszczególnym

ścisłości oddziałów /pododdziałów/ brygady;

- przygotowanie oddziałów /pododdziałów/ do przesunięcia ich do nek-
szonej rejonu wykonania zadań bojowych;
- wykonanie przez oddziały i pododdziały postawionych zadań /prac
insygneryjnych/.

Podczas przeprowadzenia kalkulacji czasu osobistego i ogólnego, bez
względu na charakter i sposób otrzymanego zadania bojowego, większość
czasu należy przewidzieć na pracę żołnierzy oddziałów i pododdziałów bry-
gady.

Wnaglenie ogólne żołnierzy brygady do realizacji zadań
osiągnięcia insygneryjnego w operacji ofensywnej lub obronnej Grani
Czerwona brygady lub całej całości wyjątkowo sześcioro, kwatermistrz-
owi, zastępcy do spraw technicznych i szefów sztabu chemicznej wytyczne
do przygotowania danych niezbędnych do decyzji. Otrzymane wytyczne powin-
ny być podane do przedłożenia dowódcy - przez wymienionych - wia-
domości i propozycji, których zakres przedstawić należy.

Wzrost zdolności operacyjno-technicznych /a-co wrażliwość/;

- ogólne charakterystyka oddziałów insygneryjnych nieprzyjaciela,
działających w rejonach wykonywanych przez oddziały brygady zadań, ich
możliwości i stosunek do drogi walki;
- stan, możliwości i położenie pododdziałów rozpoznawczych brygady
oraz sposób ich wykorzystania stosownie do otrzymanych zadań w systemie
rozpoznania ogólnego i realizowanego samodzielnie;
- charakterystyka terenu i obiektów terenowych pod kątem ich przeje-
zdności /rak, lasów, dróg itp./ w rejonie działania brygady;
- skuteczności, jakie należy uzyskać od rozpoznania organizowanego odd-
ział brygady, a na jakie należy zapotrzebowanie do wyłączonego przeciwnika;
- sposób przekazywania danych brygady danych a rozpoznania przez
elementy rozpoznawcze;
- dane o możliwościach wykorzystania miejscowych zasobów materiało-
wych;
- stan uzupełnienia brygady, jej położenie i wykonywane aktualnie
operacje /zadania/;
- możliwości wykonania otrzymanego zadania przez poszczególne oddziały
i pododdziały brygady;
- kalkulacje przegrupowania i czasu, w jakim poszczególne oddziały po-
winny rozpocząć przegrupowanie i osiągnąć rejon wyjściowy /rozbieżno-
ści/ do wykonania zadań, oraz propozycje odnośnie do wyznaczenia oddzia-
łów rejonów wyjściowych.

- najdogodniejsze drogi do przegrupowania poszczególnych oddziałów do rejonów wykonywanych zadań;
- propozycje ugrupowania marszowego brygady /jeżeli będzie ona całością sił zmieniać zajmowany rejon i drogi przegrupowania/;
- sposób organizacji zabezpieczenia bojowego organicznymi siłami i środkami brygady oraz prośby w tym względzie do wyższego przełożonego;
- ewentualne niezbędne przegrupowanie w ramach zajmowanego rejonu w celu poprawienia położenia wyjściowego;

b/ Szef wydziału technicznego i zapór:

- propozycje co do technicznych sposobów i możliwości wykonania oraz organizacji poszczególnych zadań z zakresu budowy lub pokonania zapór siłami do tego przeznaczonymi /wydzielonymi/;
- propozycje odnośnie do wstępnego przygotowania oddziałów brygady do wykonania określonych zadań;
- sposoby techniczno-bojowego zabezpieczenia wykonania zadań;
- sposoby wykorzystania miejscowych zasobów do wykonania postawionych zadań.

o/ Szef wydziału służb technicznych - z-ca dowódcy brygady:

- stopień sprawności maszyn i sprzętu inżynierskiego brygady i jej oddziałów oraz możliwości wykonania postawionych zadań;
- przewidywane straty w maszynach, sprzęcie inżynierskim i środkach transportowych w czasie wykonywania zadań;
- możliwości oraz organizacja przeprowadzenia remontów;
- stan inżynierskich środków materiałowych, sprzętu i części zamiennych oraz potrzeb w zakresie ich uzupełnienia;
- organizacja zaopatrywania oddziałów brygady w inżynierskie środki materiałowe i sprzęt w czasie wykonywania zadań;
- propozycje odnośnie do wykorzystania zdobycznego sprzętu i materiałów inżynierskich nieprzyjaciela.

d/ Szef zabezpieczenia chemicznego:

- prognozę meteorologiczną i jej wpływ na wykonanie zadania;
- organizacja rozpoznania skażeń i powiadamiania brygady - jej oddziałów i pododdziałów;
- aktualny stopień napromienienia oddziałów i pododdziałów brygady i wpływ tego napromienienia na możliwości wykonania zadań;
- stan wyposażenia brygady w środki Opochem;
- propozycje organizacji i wykonania zabiegów specjalnych ludzi i sprzętu bojowego;

- propozycje wykorzystania plutonu chemicznego podczas organizacji i prowadzenia operacji zaczepnej lub obronnej armii.

e/ Kwatermistrz - zastępca dowódcy brygady:

- stan zapasów materiałowych i możliwości transportowe ich przewożenia;
- stan zdrowotności brygady oraz poszczególnych jej pododdziałów i oddziałów;
- organizacja żywienia, uzupełniania w paliwo i zabezpieczenie medycyńsko-sanitarne pododdziałów i oddziałów brygady w czasie wykonywania zadań;
- propozycje rozmieszczenia tyłów oraz organizacja zaopatrzenia oddziałów brygady;
- przewidywane zużycie zapasów materiałowych oraz sposób, miejsce i czas ich uzupełniania.

Podczas przeprowadzenia oceny położenia oraz wysłuchiwanie meldunków i wniosków przedstawionych przez szefów wydziałów dowódca brygady powinien rozpatrzyć między innymi następujące zagadnienia;

- przewidywany stopień zagrożenia przez nieprzyjaciela w czasie wykonywania zadań przez poszczególne pododdziały i oddziały brygady;
- zadania wykonywane przez armię;
- położenie pododdziałów brygady i ich ukończenie, przewidywane straty w ludziach i sprzęcie odpowiednio do zadań i rubieży /rejonów/, gdzie będą one wykonywane;
- wpływ działania związków ogólnowojskowych i innych oddziałów inżynierskich armii na wykonywane zadania siłami brygady oraz wpływ użycia pododdziałów brygady na dowodzenie, zaopatrywanie i remonty;
- charakter warunków i obiektów terenowych oraz ich wpływ na sposób użycia oddziałów brygady i techniczne wykonanie określonych zadań;
- wpływ warunków meteorologicznych i pory roku oraz doby na wykonywanie zadań siłami brygady;
- stan materiałowo-technicznego zabezpieczenia brygady.

Wnioski wyciągnięte przez dowódcę brygady podczas oceny położenia oraz meldunki i dodatkowe wyjaśnienia oficerów sztabu pozwalają dowódcy ostatecznie sprecyzować swoją decyzję odnośnie do użycia sił i środków brygady do wykonania zadania bojowego.

Sprecyzowaną decyzję dowódca brygady melduje szefowi wojsk inżynierskich na SD brygady bądź też na SD szefa wojsk inżynierskich armii.

W decyzji dowódca brygady podaje:

- ogólną charakterystykę nieprzyjaciela, a szczególnie możliwości jego wojsk inżynierskich;

- zadania wykonywane przez armię;
- zadania wykonywane siłami brygady i sposób ich wykonania przy ewentualnym współdziałaniu z innymi siłami;
- sposób zabezpieczenia materiałowo-technicznego brygady;
- miejsce SD brygady i sposób dowodzenia pododdziałami i oddziałami brygady.

Po zatwierdzeniu decyzji dowódcy brygady przez szefa wojsk inżynieryjnych armii dowódca wydaje rozkaz bojowy dla brygady saperów /pisemny lub usłny/.

2. Praca dowódcy i sztabu brygady po zatwierdzeniu decyzji przez szefa wojsk inżynieryjnych armii.

Po zatwierdzeniu decyzji dowódcy brygady przez szefa wojsk inżynieryjnych armii praca sztabu jest skierowana na szybkie jej przekazanie wykonawcom oraz opracowanie dokumentacji odnośnie do wykonania poszczególnych zadań, dowodzenia i materiałowo-technicznego zabezpieczenia, a także na kontrolę i pomoc oddziałom i pododdziałom brygady.

Na współczesnym polu walki w wielu wypadkach trudno będzie zebrać wszystkich dowódców pododdziałów i oddziałów brygady na SD brygady i postawić im rozkaz bojowy. Dlatego też rozkaz bojowy dowódcy brygady poszczególnym wykonawcom może być przekazany w sposób następujący:

- ustnie przez dowódcę brygady i oficerów sztabu;
- w postaci dokumentów bojowych /rozkazu bojowego na piśmie, mapie, taśmie magnetofonowej/.

Najlepszym sposobem przekazywania zadań jest usłny rozkaz bojowy. Usłny rozkaz bojowy ma tę zaletę, że pozwala na miejscu zorientować się, jak podwładni zrozumieli zadanie i wyjaśnić wyłaniające się problemy, itp.

W rozkazie bojowym dowódca brygady powinien podać:

- krótkie dane o nieprzyjacielu i charakterze jego działań;
- ogólne zadania armii;
- ogólne zadanie brygady;
- zadania, jakie ma wykonywać brygada lub wykonać poszczególny pododdział /oddział/ brygady, określając treść wykonywanego zadania, rejony lub rubieże bądź kierunki działania i wykonania zadań, termin lub czas wykonania zadania, na czyją korzyść zadanie to będzie wykonywane oraz z kim współdziałać przy wykonywaniu zadania;
- zabezpieczenia bojowe brygady;
- sposób i źródła zaopatrywania w sprzęt i materiały inżynieryjne;
- rejon rozmieszczenia i os przesunięcia SD;

- terminy i sposób przekazywania meldunków.

Po postawieniu zadania bojowego pododdziałom i oddziałom brygady sztab przystępuje do opracowania odpowiedniej dokumentacji bojowej.

Podstawowym dokumentem opracowywanym przez sztab brygady jest mapa decyzji użycia oddziałów /pododdziałów/ brygady w operacji zaczepnej lub obronnej armii.

Na mapie decyzji użycia brygady w operacji zaczepnej i obronnej armii nanosi się:

- rubież styczności wojsk własnych z nieprzyjacielem;
- rejon rozmieszczenia /rejon ześrodkowania/ brygady i jej oddziałów /pododdziałów/ do chwili otrzymania zadania bojowego;
- rejonu wykonania przez brygadę nakazanych zadań z uwzględnieniem charakteru i zakresu prac oraz bezpośrednich wykonawców i terminy wykonania prac;
- drogi przegrupowania oddziałów i /pododdziałów/ brygady z rejonów wyjściowych do rejonów wykonywanych zadań;
- rejonu wyjściowe do wykonywania zadań i rejonu ześrodkowania po wykonaniu zadania;
- rejonu rozmieszczenia składów środków naprewoznych, z których będzie korzystała brygada;
- rejonu wykorzystania miejscowych materiałów budowlanych;
- rejon rozmieszczenia SD związku lub oddziału, na korzyść którego wykonywane są zadania;
- tabelę podziału sił i środków do wykonywania zadań;
- tabelę sygnałów dowodzenia i alarmowania;
- schemat organizacji i łączności brygady;
- tabelę kierowania działaniem batalionu minowania;
- inne tabele stosownie do potrzeb wynikających z użycia oddziałów i pododdziałów brygady.

W wypadku przegrupowania całości sił brygady na dużą odległość opracowuje się na mapie plan przegrupowania brygady.

Na planie tym należy nanosić:

- rubież styczności wojsk z nieprzyjacielem /jeżeli taka istnieje/;
- rejon rozmieszczenia brygady /alarmowy ześrodkowania/;
- rejon nakazany do osiągnięcia z podaniem terminu;
- drogi lub drogę przegrupowania z wyznaczeniem odległości;
- punkt /linię/ przejścia, punkty /linie/ wyrównania i rejonu odpoczynków oraz terminy ich osiągnięcia przez pododdziały brygady;
- system regulacji ruchu;

- ugrupowanie marszowe brygady /przed kim i za kim maszeruje/;
- punkty uzupełnienia paliwa i szpitala, z których brygada może korzystać w czasie przegrupowania;
- schemat organizacji dowodzenia i łączności w czasie przegrupowania;
- zabezpieczenie techniczne w czasie marszu;
- wykres /grafik marszu/.

Oprócz wyżej wymienionych dokumentów sztab brygady opracowuje szereg dokumentów odnośnie do technicznego wykonania zadań oraz plan materiałowego i technicznego zabezpieczenia brygady. Do dokumentów technicznych wykonania zadań można zaliczyć;

- projekty poszczególnych prac - minowania, niszczenia itp.
- kalkulację sił, sprzętu, środków materiałowych i czasu na wykonanie poszczególnych zadań;
- harmonogramy wykonania prac.

Plan materiałowego zaopatrywania brygady - opracowuje się na mapie

Na mapie nanosi się rejony /składy/ szczebla zaopatrującego brygadę oraz tyły brygady, drogi dowozu i ewakuacji oraz rejony rozmieszczenia oddziałów i pododdziałów brygady, rejony wykonywanych prac przez poszczególne oddziały i pododdziały brygady.

Ponadto do planu operacowuje się następujące załączniki:

- tabelę stanu faktycznego środków materiałowych w oddziałach i pododdziałach oraz tyłach brygady z uwzględnieniem przydzielonych środków ze szczebla zaopatrującego oraz wykorzystania zasobów miejscowych;
- tabelę zaopatrywania oddziałów i pododdziałów w sprzęt i materiały z uwzględnieniem terminów, miejsca i sposobu zaopatrywania;
- kalkulacje potrzeb w zakresie środków transportowych.

Plan technicznego zabezpieczenia brygady - opracowuje się na mapie.

Na mapie nanosi się:

- rejony wykonywanych zadań siłami oddziałów i pododdziałów brygady;
- rejon rozmieszczenia środków naprawczych brygady;
- rejony rozmieszczenia oddziałów i pododdziałów naprawczych wyższego szczebla, które wspierają brygadę w zakresie remontów;
- rejony oddziałów naprawczych innych rodzajów wojsk, z pomocy których może brygada korzystać;
- rejony punktów zbiórki uszkodzonego sprzętu inżynieryjnego, pojazdów mechanicznych oraz drogi dowozu i ewakuacji.

Ponadto opracowuje się tabelę wyposażenia oddziałów i pododdziałów brygady w części ziemne, schemat organizacji naprawy uszkodzonego

sprzętu, zestawienia kalkulacyjne możliwości remontowych brygady i poszczególnych oddziałów.

Zatwierdzona przez szefa wojsk inżynierskich armii mapa decyzji użycia sił brygady podczas wykonywania zadań zabezpieczenia inżynierskiego w okresie organizacji operacji zaczepnej i obronnej armii i w kolejnych dniach operacji stanowi podstawę do organizacji i wykonania postawionych zadań siłami poszczególnych oddziałów i pododdziałów brygady.

Kolejność i metody pracy dowódców oddziałów i pododdziałów brygady nad wypracowaniem decyzji do wykonania otrzymanego zadania bojowego są analogiczne do pracy dowódcy brygady i sztabu brygady.

Dowódca batalionu musi więc przeanalizować otrzymane zadanie bojowe, przeprowadzić kalkulację czasu osobistego i ogólnego, ocenić położenie, powziąć decyzję i postawić zadania dowódcom oraz postawić zadania dowódcą kompanii. Nie ulega wątpliwości, że zakres czynności i problematyka poruszana w poszczególnych etapach pracy dowódcy batalionu nad wypracowaniem decyzji o wykonawstwie prac nie będzie tak szeroka jak podczas pracy dowódcy brygady. Z uwagi na specjalistyczne przygotowanie poszczególnych batalionów brygady oraz samodzielnych kompanii treść analizy zadania i oceny położenia mogą być różne w każdym z batalionów. Na przykład dowódca batalionu minowania, z którego tworzy się OZap, w ocenie położenia szczególnie powinien przeanalizować planowane kierunki jego działania, przewidywane współdziałanie z OPpano armii itp.

Po przeprowadzeniu analizy zadania i oceny położenia dowódca batalionu /kompanii/ ogłasza decyzję i stawia zadania dowódcom kompanii /dowódcom plutonów/ oraz organizuje współdziałanie, jeśli zachodzi taka konieczność podczas wykonywania zadań.

Zadania bojowe dowódcom kompanii dowódca stawia osobiście. Podczas stawiania zadań bojowych podaje:

- ogólną ocenę nieprzyjaciela w zakresie niezbędnym dowódcom kompanii do organizacji i wykonania otrzymanego zadania;
- ogólne zadania batalionu;
- zadania dla poszczególnych kompanii oraz miejsce, sposób i czas ich wykonania;
- zabezpieczenie bojowe;
- materiałowe i techniczne zabezpieczenie;
- miejsce SD batalionu i oś przesunięcia;
- terminy i sposób składania meldunków.

Po postawieniu zadań dowódcom kompanii dowódca batalionu i szef sztabu

opracowują niezbędną do wykonania dokumentację bojową i techniczną. Forma i treść tej dokumentacji może być w każdym batalionie inna stosownie do specjalności batalionu i otrzymanego zadania. Podstawowym dokumentem opracowanym w batalionie oraz w samodzielnej kompanii brygady jest rozkaz bojowy i mapa robocza dowódcy batalionu.

W toku całej swojej pracy i dowodzenia dowódca batalionu powinien zwracać szczególną uwagę na przygotowanie sprzętu i ludzi do wykonywania zadań, a jeśli czas na to pozwala - organizować krótkie praktyczne szkolenie przede wszystkim po otrzymaniu ze sztabu brygady zarządzenia wstępnego.

V. DOWODZENIE ODDZIAŁAMI I PODODDZIAŁAMI ARMIJNEJ BRYGADY SAPERÓW

Armiąną brygadą saperów dowodzi dowódca armii poprzez szefa wojsk inżynierskich armii, zaś oddziałami i pododdziałami brygady dowodzi dowódca brygady. Jest on odpowiedzialny przed wyższym przełożonym za stan moralno-polityczny i gotowość bojową brygady, terminowe i właściwe wykonanie postawionych zadań oraz materiałowo-techniczne zabezpieczenie i remonty, a także za przygotowanie i ukompletowanie oddziałów rezerwami osobowymi.

Organem dowodzenia w ręku dowódcy jest jego sztab. Sztab brygady organizuje i zapewnia dowodzenie oddziałami i pododdziałami w myśl decyzji dowódcy i jego wskazówek. Obowiązany jest on zbierać, studiować i analizować dane o położeniu pododdziałów i oddziałów brygady, ich gotowości bojowej, postępach w realizacji otrzymanych zadań, stanie zaopatrzenia materiałowo-technicznego, sprawności maszyn oraz remontach.

Dowódcy batalionów oraz samodzielnych kompanii są w pełni odpowiedzialni przed dowódcą brygady za terminowe i zgodne z jego decyzją wykonanie postawionych im zadań oraz za materiałowo-techniczne zabezpieczenie pododdziałów i remonty. Organem dowodzenia w ręku dowódcy batalionu jest sztab.

Podstawą dowodzenia oddziałami brygady jest decyzja dowódcy brygady, którą podejmuje w oparciu o otrzymane zadanie lub z własnej inicjatywy wynikłej z potrzeb pola walki.

Na współczesnym polu walki, aby wykonać zadanie zabezpieczenia inżynierskiego w szybkim tempie stosownie do ruchu wojsk, dowodzenie brygadą powinno być ciągłe, stanowcze, elastyczne i skryte.

Ciągłość dowodzenia osiąga się przez nieprzerwany wpływ dowódcy i podległych mu organów dowodzenia na realizację postawionych zadań. Będzie ona w poważnej mierze decydować o utrzymaniu łączności i elastycznym

rozstawieniu punktów dowodzenia.

Stanowczość dowodzenia zawarta jest w szybkim i ciągłym podejmowaniu decyzji i uporczywym wcielaniu ich w życie. Natomiast elastyczność dowodzenia osiąga się poprzez szybkie reagowanie dowódcy na wszystkie powstałe zmiany w sytuacji bojowej i podczas wykonywania zadań, precyzowanie nowej decyzji oraz stawianie zadań we właściwym czasie, a także stworzenie wykonawcom warunków i możliwości rozwijania własnej inicjatywy i samodzielności.

We współczesnej operacji zaczepnej /obronnej/ armii dowodzenie oddziałami i pododdziałami armijnej brygady jest wysoce skomplikowane, ponieważ zadania zabezpieczenia inżynieryjnego w jednym rejonie brygada całego sił wykonuje tylko w niektórych sytuacjach: Z zasady wykonuje je w sposób rozróżniony, niejednokrotnie na całej szerokości i głębokości pasa działania armii, przy czym część oddziałów i pododdziałów z reguły wykonuje zadania bezpośrednio na korzyść ZT, część może być w chwilowej dyspozycji szefa wojsk inżynieryjnych armii, a część pozostawać bezpośrednio pod rozkazami dowódcy brygady. W związku z tym w celu operatywnego kierowania i dowodzenia pododdziałami i oddziałami brygady dowódca może zorganizować z oficerów dowództwa i sztabu brygady grupę operacyjną, która byłaby zdolna do kierowania wykonawstwem szczególnie ważnych zadań, gdy z różnych przyczyn bezpośrednio dowodzenie wydziałonymi ze składu brygady oddziałami przez dowódcę brygady na skutek dużego jej rozróżnienia byłoby utrudnione.

Zasadniczym miejscem pracy dowódcy i sztabu brygady jest stanowisko dowodzenia brygady. W okresie organizacji operacji zaczepnej i obronnej armii stanowisko dowodzenia brygady rozmieszczać należy między pierwszym a drugim rzutem armii w pobliżu SD armii.

Organem dowodzenia w ręku dowódcy jest sztab brygady. Organizuje on i zapewnia dowodzenie oddziałami i pododdziałami brygady w myśl decyzji i jego wskazówek.

Sztab brygady odpowiada między innymi za:

- właściwą organizację bojowego zabezpieczenia w brygadzie i jej oddziałach;
- terminowe i zgodne z decyzją dowódcy przekazanie oddziałom i pododdziałom brygady rozkazów i zarządzeń;
- organizację i utrzymanie ciągłej łączności z oddziałami i pododdziałami brygady i z przełożonym;
- stałe zbieranie aktualnych danych o położeniu oddziałów i pododdziałów oraz wykonywanych zadaniach, dokonywanie analizy i oceny tych danych

oraz przygotowanie w tym zakresie dla dowódcy własnych wniosków i propozycji;

- terminowe i zgodne z decyzją dowódcy zaopatrywanie oddziałów brygady w środki materiałowe i sprzęt techniczny oraz prowadzenie remontów;

- opracowanie i terminowe składanie meldunków oraz sprawozdań o działalności brygady;

- opracowanie i terminowe składanie zapotrzebowań na środki materiałowe i sprzęt inżynierski.

Ponadto sztab brygady powinien kierować pracą podległych sztabów batalionów, czuwać nad tym, żeby wszystkie rozkazy i zarządzenia były właściwie zrozumiane, wykonywane dokładnie w terminie i w całości zgodności z decyzją dowódcy brygady.

Podstawowym elementem dowodzenia jest ciągła łączność z przełożonymi i podwładnymi.

Za organizację łączności w brygadzie odpowiedzialny jest szef sztabu, natomiast za planowanie i techniczną sprawność jej działania odpowiada szef łączności brygady.

Na potrzeby zapewnienia łączności dowodzenia, współdziałania i powiadamiania wykorzystuje się:

- radiowe sieci łączności;

- przewodowe środki łączności/w rejonie ześrodkowania/;

- ruchome środki łączności.

Łączność dowódcy brygady z szefem wojsk inżynierskich armii zapewnia się w sieci radiowej szefa wojsk inżynierskich armii przy pomocy radiostacji R-118. W sieci tej może również pracować radiostacja R-118 dowódcy batalionu minowania. Niezależnie od tego dowódca brygady przy wykorzystaniu radiostacji R-118 utrzymuje łączność ze wszystkimi batalionami brygady.

W sieciach radiowych dowódców oddziałów z dowódcami pododdziałów pracują radiostacje R-105.

VI. ZAOPATRYWANIE MATERIAŁOWE BRYGADY

W celu należytego wykonywania zadań armijna brygada w miarę możliwości powinna stale mieć sprzęt inżynierski, środki minersko-zaporowe i inne materiały inżynierskie zgodnie z określonymi normami należności na okres wojenny.

Zaopatrywanie oddziałów i pododdziałów brygady w środki uzbrojenia i materiały inżynierskie planuje i organizuje szef wydziału służb technicznych - z-ca dowódcy brygady, a organizmem zaopatrującym w brygadzie

jest batalion zaopatrywania i obsługi.

Do obowiązków batalionu zaopatrywania i obsługi należy:

- przyjmowanie, przekazywanie i ewidencjonowanie środków uzbrojenia i materiałów inżynierskich pobieranych z polowego składu sprzętu inżynierskiego armii;

- dostarczanie na pole walki oddziałom i pododdziałom brygady środków uzbrojenia i materiałów inżynierskich;

- przyjmowanie zbędnych środków uzbrojenia i materiałów inżynierskich od oddziałów i przekazywanie ich armijnym PSSInż. lub składom frontowym.

W okresie organizacji operacji zaczepnej i obronnej armii, a także w czasie prowadzenia operacji batalion zaopatrywania i obsługi powinien rozmieszczać się w niedalekiej odległości od SD brygady i być w stałej gotowości do dostarczenia oddziałom i pododdziałom brygady środków uzbrojenia i materiałów inżynierskich niezbędnych do realizacji zadań zabezpieczenia inżynierskiego. W niektórych wypadkach, a przede wszystkim w operacji obronnej armii z oddziałami wykonującymi główne zadanie zabezpieczenia inżynierskiego na znacznej odległości od batalionu zaopatrywania i obsługi mogą być wraz z nimi wysyłane czołówki ze środkami inżynierskimi.

Zaopatrywanie brygady w środki uzbrojenia i materiały inżynierskie ma miejsce z polowego składu sprzętu inżynierskiego armii /PSSInż. a plekiody nawet ze składów frontu/ według planu zaopatrywania sporządzonego przez szefa wojsk inżynierskich uzgodnionego z kwatermistrzem armii oraz na podstawie doraźnych zapotrzebowań składanych przez wydział techniczny brygady.

Środki uzbrojenia i materiały inżynierskie przydzielane do brygady z zasady z PSSInż armii do batalionu zaopatrywania i obsługi dostarczane są środkami transportowymi armii lub bezpośrednio do rejonów wykonywania prac inżynierskich siłami batalionów. Ma to miejsce przede wszystkim w operacji obronnej armii. Dostarczając środki i materiały inżynierskie bezpośrednio z PSSInż. do rejonów wykonywanych prac przez poszczególne oddziały brygady, eliminuje się dodatkowe prace wyładunkowo-załadunkowe, przez co w znacznym stopniu przyspiesza się zaopatrywanie oddziałów brygady. Ten sposób zaopatrywania brygady wpływa z zasady jej użycia w operacji zaczepnej i obronnej armii; brygada bardzo rzadko będzie działała całością sił w jednym rejonie lub na jednym kierunku, z zasady będzie wykonywała zadania w sposób rozśrodkowany. Dlatego też w takiej sytuacji celowe jest dostarczenie środków uzbrojenia i materiałów inżynierskich bezpośrednio do rejonów wykonywanych prac przede wszystkim

w operacji obronnej armii, np. podczas rozbudowy stref zapór inżynierskich z pominięciem batalionu zaopatrywania i obsługi. Chodzi tu przede wszystkim o dostarczenie min i materiału wybuchowego wraz ze środkami zapalającymi.

W niektórych wypadkach armijna brygada saperów przydzielone środki uzbrojenia i materiały inżynierskie z PSSInż. armii może pobierać własnym transportem i dostarczać je do poszczególnych oddziałów i pododdziałów. Ten sposób zaopatrywania może mieć miejsce wówczas, gdy brygada rozmieszczona jest niedaleko od PSSInż. armii oraz brak jest w określonym czasie środków transportowych w armijnej bazie, a brygada posiada niezaangażowany własny transport.

VII. ZABEZPIECZENIE TECHNICZNE BRYGADY

Zabezpieczenie techniczne brygady ma na celu utrzymanie sprzętu inżynierskiego /maszyn/ i środków transportowych w pełnej sprawności technicznej a w razie uszkodzenia - szybkie przywracanie mu wartości użytkowej /bojowej/.

Zabezpieczenie techniczne obejmuje:

- systematyczny nadzór nad stanem technicznym sprzętu inżynierskiego, prawidłowym jego utrzymaniem i właściwą eksploatacją;
- przeprowadzenie przeglądów technicznych sprzętu inżynierskiego i środków transportowych;
- ewidencję uszkodzonego sprzętu inżynierskiego;
- naprawę uszkodzonego sprzętu inżynierskiego.

Zabezpieczenie techniczne w brygadzie organizuje szef służb technicznych z-ca dowódcy brygady na podstawie decyzji dowódcy brygady i możliwości kompanii remontowej oraz poszczególnych oddziałów brygady, a także udzielonej pomocy z armii.

Na podstawie otrzymanych wytycznych dowódcy oraz możliwości remontowych brygady szef służb technicznych opracowuje plan technicznego zabezpieczenia, w którym uwzględni:

- stan ilościowy i techniczny sprzętu inżynierskiego;
- terminy i zakres pracy w zakresie przygotowania sprzętu inżynierskiego do przewidywanych działań;
- stan warsztatów naprawczych i ich możliwości techniczne do naprawy sprzętu;
- czas przekazywania sprzętu do naprawy;
- potrzebna ilość zespołów, podzespołów i części zamiennych oraz materiałów naprawczych i eksploatacyjnych;

- przedsięwzięcia związane z przygotowaniem sprzętu, warsztatów naprawczych i stanu osobowego pododdziałów naprawczych do wykonania zadań;
- zakres, terminy i miejsca wykonania prac naprawczych siłami brygady;
- wykaz sprzętu przeznaczonego do naprawy w armijnej bazie remontowej;
- sposób wykorzystania kompanii remontowej, jej rozmieszczenie i przesunięcia oraz możliwości naprawcze w oddziałach;
- sposób ewakuacji sprzętu niesprawnego i uszkodzonego z oddziałów do punktu zbiórki wozów uszkodzonych;
- sposób zaopatrywania warsztatów naprawczych w części zamienne i materiały naprawcze.

Naprawy bieżące maszyn inżynierskich z zasady przeprowadzają warsztaty naprawcze oddziałów /pododdziałów/ brygady z pomocą obsługi danych maszyn na miejscu ich uszkodzenia lub najbliższym ukryciu, wykorzystując gotowe zespoły, podzespoły i części zamienne.

W wyposażeniu oddziałów /pododdziałów/ brygady znajdują się ruchome warsztaty typu A/SAM/, B/Inż/ i inne. W czasie przegrupowania brygady warsztaty A/SAM/, B/SAM/ kompanii remontowej rozmieszcza się w kolumnach marszowych oddziałów, tak aby część środków naprawczych obsługiwała pojazdy mechaniczne od środka do końca kolumny, a część od końca kolumny do środka. Pojazdy mechaniczne, których naprawa wymaga długiego czasu, holuje się do rejonu odpoczynku i tam przeprowadza naprawę.

Warsztaty B/Inż/ można całością przesuwać w tyłach kolumny sił głównych, dokonując naprawy ważniejszych uszkodzeń maszyn inżynierskich pozostających na trasie marszu, lub też część tych środków może być przydzielona do oddziałów wyposażonych w większe ilości sprzętu inżynierskiego.

Podczas prowadzenia operacji zaczepnej i obronnej armii kompania remontowa brygady rozwija się w rejonie rozmieszczenia większości sił brygady. Oddziałom /pododdziałom/ brygady wykonującym zadania zabezpieczenia inżynierskiego na odpowiednich kierunkach lub w rejonach wyznacza się punkty zbiórki wozów uszkodzonych, do których w miarę posiadanych sił i środków obowiązane są same przeholowywać uszkodzony sprzęt.

Po otrzymaniu wiadomości o uszkodzonym sprzęcie szef wydziału służb technicznych wysyła z kompanii remontowej do punktu zbiórki wozów uszkodzonych odpowiednio siły i środki naprawcze oraz ewakuacyjne. W wypadku braku możliwości dokonania naprawy uszkodzonego sprzętu na miejscu ewakuuje się go do PZWC lub w zależności od stopnia uszkodzenia - przekazuje armijnym oddziałom ewakuacyjno-remontowym.

Oddziały /pododdziały/ brygady w zależności od sytuacji powinny rów-

niez korzystać z usług środków naprawczych związków taktycznych, na korzyść których wykonują zadania.

Organizacja pracy w zakresie obsługi technicznej i naprawy bieżącej sprzętu powinna zapewnić oddziałowi ciągłe zachowanie gotowości bojowej. Przeglądy kontrolne i obsługę codzienną przeprowadzają załogi maszyn samodzielnie, a przeglądy techniczne pod kierunkiem i za pomocą specjalistów warsztatów naprawczych. W okresie przygotowania operacji zaczepnej obsługę codzienną maszyn inżynierskich przeprowadza się w rejonie ze-środkowania oddziału względnie na miejscu pracy maszyn. Podczas prowadzenia operacji zaczepnej przeprowadza się tylko przeglądy kontrolne i obsługę codzienną maszyn, natomiast przeglądy techniczne nr 1-4 po przejściu armii do drugiego rzutu frontu.

WNIOSKI

1. Uwzględniająco obszar działań, warunki prowadzenia współczesnej operacji zaczepnej i obronnej armii oraz charakter i zakres wykonywanych zadań zabezpieczenia inżynierskiego siłami poszczególnych oddziałów i pododdziałów brygady można stwierdzić, iż zadania te będzie ona realizować z reguły w sposób rozródkowany.
2. Warunki, w jakich brygada może otrzymać zadania, oraz rozródkowany zdecentralizowany charakter jej działania wywierają decydujący wpływ na sposób i treść pracy dowódcy i sztabu brygady podczas podejmowania decyzji do użycia sił brygady, wykonawstwa różnorodnych prac inżynierskich a szczególnie na dowodzenie oddziałami i pododdziałami brygady.
3. W okresie organizacji operacji zaczepnej i obronnej armii, a także w toku ich prowadzenia szczególną uwagę należy zwrócić na organizację współdziałania ABSap z innymi rodzajami wojsk, na korzyść których wykonuje zadania zabezpieczenia inżynierskiego. Istotne znaczenie ma również materiałowe i techniczne zabezpieczenie poszczególnych oddziałów brygady, ponieważ bez należytego zaopatrzenia w środki uzbrojenia i materiały inżynierskie brygada nie będzie w stanie wykonywać stawianych przed nią zadań.

LITERATURA

1. Zasady użycia i działania ABSap w operacji zaczepnej armii /nr bibl.013515/.
2. Zabezpieczenie inżynieryjne działań bojowych wojsk na szczeblu operacyjnym /armia, front/ /nr bibl.018944/.
3. Organizacja i możliwości taktyczno-techniczne oraz kalkulacja przegrupowania pododdziałów i oddziałów wojsk inżynieryjnych /nr bibl. 022590/.
4. Dowodzenie brygadą saperów. Wyd.ASG WP, 1981.

Wydrukowano w 20 egz.

Egz.Nr 1-20 Bibl.Nauk.OZS

Wyk.płk Kural

Druk A.W.

Druk ASG WP nr 0400/01722/WW

2 zeszorynk - wazyte

BIBLIOTEKA NAUKOWA
Archiwum Zbiorów Specjalnych
44308

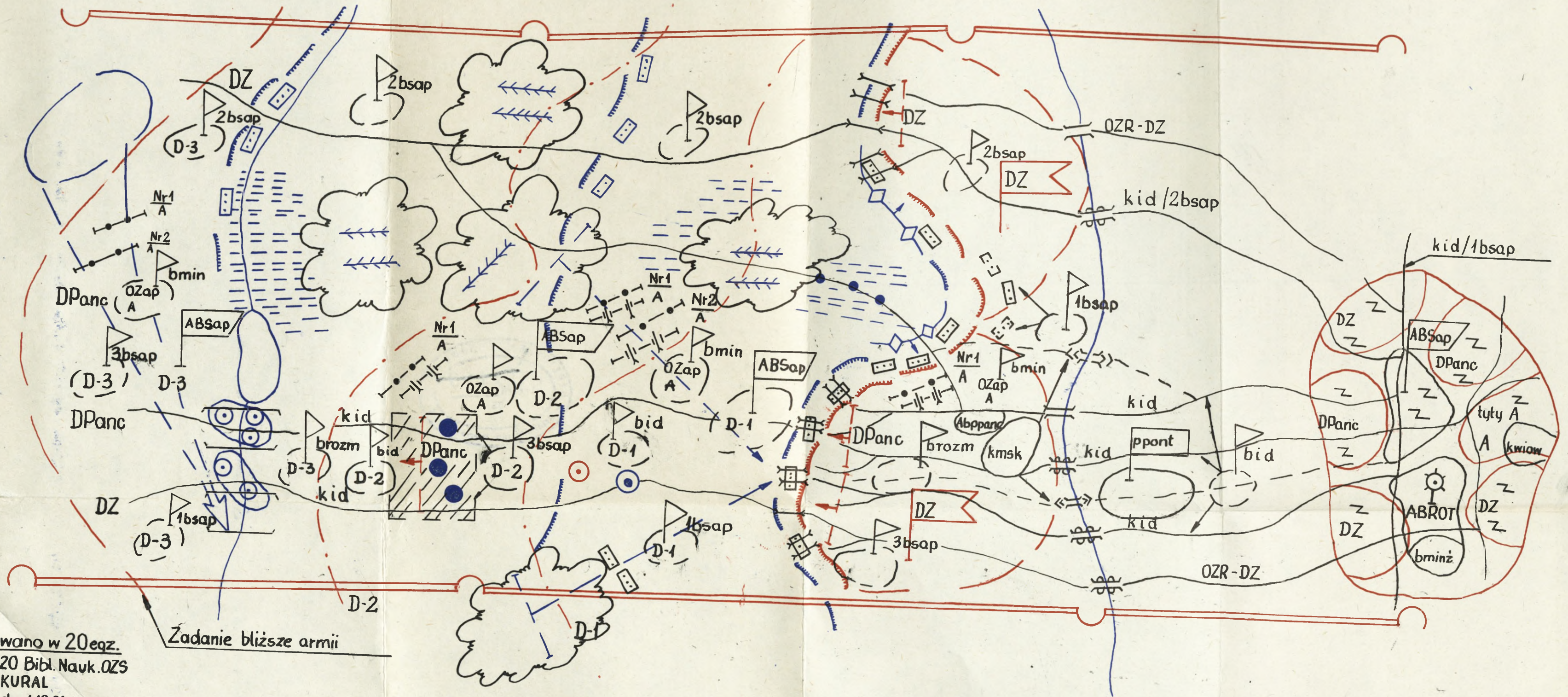
BIBLIOTEKA NAUKOWA
~~01189~~
Nr ewid. _____
(III)
Dział Zbiorów Specjalnych

SCHEMAT DZIAŁANIA ARMIJNEJ BRYGADY SAPERÓW W OPERACJI ZACZEPNEJ ARMII

(WARIANT)

Egz. nr...

ZALĄCZNIK nr 1

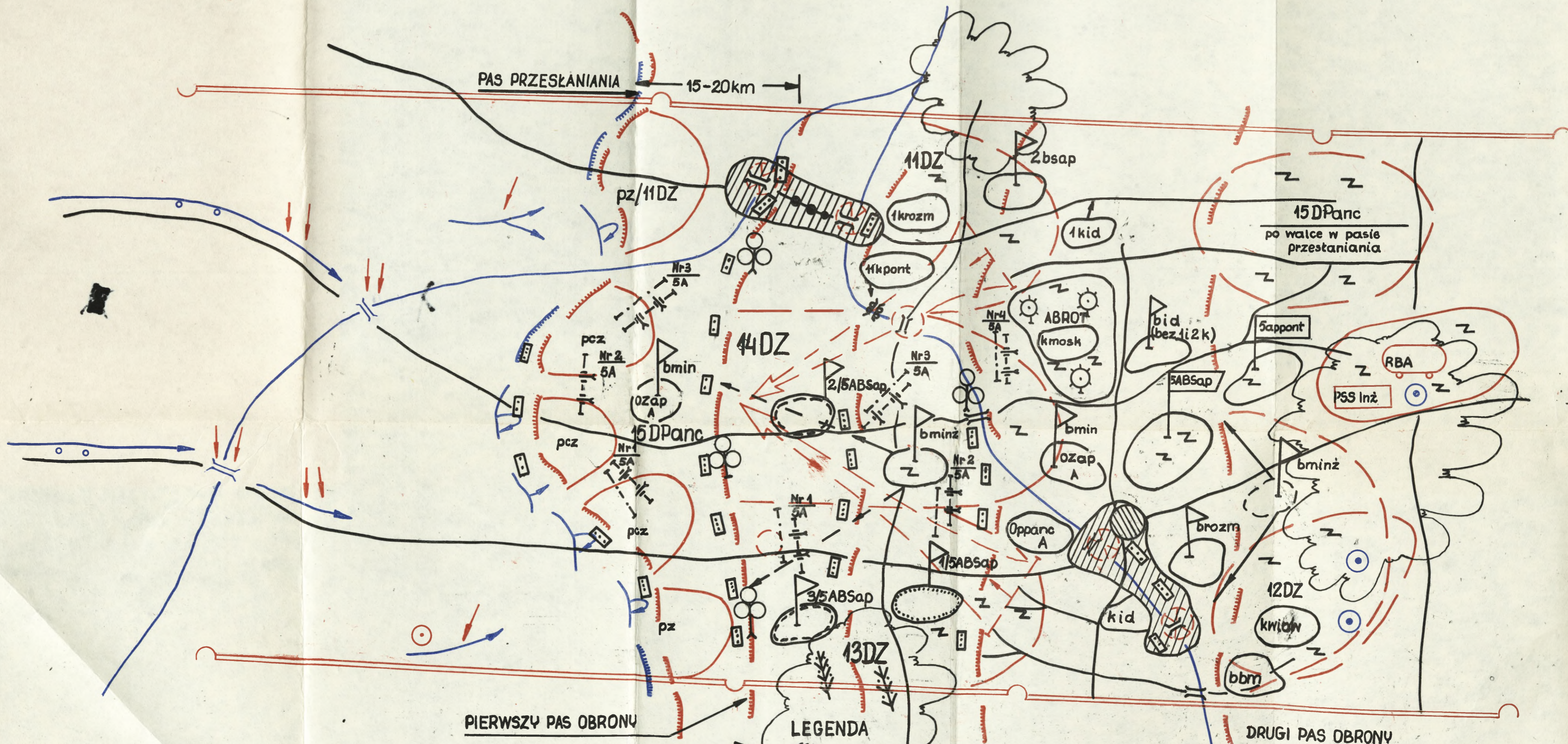

drukowano w 20 egz.
z. nr 1-20 Bibl. Nauk. OZS
k. ptk KURAL
śl. T7 dn. 1.10.81
uk ASG WP nr 01723/ww

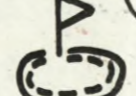

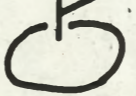

SCHEMAT DZIAŁANIA ARMIJNEJ BRYGADY SAPERÓW W OPERACJI OBRONNEJ ARMII (WARIANT)

Egz. nr...

Załącznik nr 2

Wykonano w 20 egz.
Egz. nr 1-20 Bibl. Nauk OZS
Wyk. ptk KURAL
Kreśl. Tj dn. 30.09.81
Druk ASGWP nr 01724/ww

- LEGENDA**
- ODDZIAŁY PRZYDZIELONE DO ZT
  - ODDZIAŁY PRZYDZIELONE Z OGRANICZONYM ZADANIEM
  - ODDZIAŁY WYKONUJĄCE ZADANIA INŻ. ZNACZENIA ARMIJNEGO
  - WĘZEŁ NISZCZENIA
  - FUGASY KIEROWANE